

Monumentnummer*: 528293

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status **rijksmonument**
Inschrijving register* **01 december 2010**
Kadaster deel/nr **82984/56**

*Woonplaats** **Amsterdam** *Gemeente** **Amsterdam** *Provincie** **Noord-Holland**

Locatiennaam **Amsterdam** *Locatieomschrijving* **Groenaanleg, Watergraafsmeer**

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Watergraafsmeer	A			5423
Watergraafsmeer	A			3699
Watergraafsmeer	A			5463
Watergraafsmeer	A			3715
Watergraafsmeer	A			3729
Watergraafsmeer	A			3719
Watergraafsmeer	A			3952
Watergraafsmeer	A			3942
Watergraafsmeer	A			3940
Watergraafsmeer	A			3695
Watergraafsmeer	A			3938
Watergraafsmeer	A			3948
Watergraafsmeer	A			4200
Watergraafsmeer	A			3950
Watergraafsmeer	A			4199
Watergraafsmeer	A			3700
Watergraafsmeer	A			3939
Watergraafsmeer	A			3941

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Watergraafsmeer	A			3949
Watergraafsmeer	A			3953
Watergraafsmeer	A			4289
Watergraafsmeer	A			3716
Watergraafsmeer	A			3712
Watergraafsmeer	A			3951
Watergraafsmeer	A			3943
Watergraafsmeer	A			3692
Watergraafsmeer	A			3696
Watergraafsmeer	A			3720

*Omschrijving***

Inleiding

De GROENAANLEG MET SPEELPLAATSEN in Tuindorp Frankendael zijn in 1949 ontworpen door Mien Ruys en respectievelijk Aldo van Eyck in opdracht van de Afdeling Groenvoorziening. Het groenplan is een wezenlijk onderdeel van het experiment Jeruzalem. Het betreft de hoven in de bouwblokken, het verbindingsgroen langs de grotere wegen en randen van het tuindorp en de groenaanleg op de hoeken van de bouwblokken. Het ontwerp van Mien Ruys voor de hoven is nog steeds, ook al is de groenaanleg verschaald, goed herkenbaar. Zij maakte een basisontwerp met als belangrijke, terugkerende elementen geometrische vormen met afgeknotte hoeken, diagonale lijnen, een speelplaats in de dichte en dus meest beschutte hoek van de hoven en een rustig zitje in de andere hoek waar men de hof binnenliep. Naar beide plaatsen loopt steeds een diagonaal pad. Dit brengt de nodige afwisseling in de rechthoekige hof en zorgt optisch gezien voor een grotere ruimtelijkheid. Hagen, struiken en vaste planten waren per hof verschillend en scheidten de openbare ruimte van de particuliere tuinen. De variatie zit ook in diverse, solitair op het gazon geplaatste bomen en vakken van met vaste planten geaccentueerde hoeken. Volgens haar ontwerptekening staan veel berken op het gazon en esdoorns langs de weg gepland. De ingetekende strook voor een haag bij de speelplaats is blijkens foto's van net na de aanleg niet gerealiseerd. Het is een ontwerp waarin de eenheid en soberheid van de stedenbouwkundige opzet en de architectonische uitwerking in het groen wordt voortgezet en toch subtiel afwisseling wordt ingebracht, waardoor monotonie vermeden wordt.

Omschrijving

Typend voor de GROENAANLEG in de naoorlogse wijken is de subtiel overgang van hoofdgroenstructuur naar straatgroen, naar het semi-openbare groen van de hoven, naar het privé-groen van de voor- achtertuinen. Deze groene doorstroming van groot naar klein is in Jeruzalem nog steeds herkenbaar. De hoofdgroenstructuur verkeert in goede staat, de groenaanleg in de hoven is nog steeds herkenbaar, maar wel wat onderkomen. De hof aan de Bakhuis Roozeboomstraat is nog het meest in de oorspronkelijk staat.

De bescherming betreft: - de hoven binnen de L-vormige bouwblokken aan de F.C.Dondersstraat, Eijkmanstraat, Minckelersstraat, Snelliusstraat, Bakhuis Roozeboomstraat en Daltonstraat;

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- de groenaanleg langs de Hugo de Vrieslaan, P. Zeemanlaan, Van 't Hofflaan en Maxwellstraat;
- de groenaanleg rondom de vm. Prof. P. Zeemanschool.

De SPEELPLAATSEN zijn ontworpen door architect Aldo van Eyck. Ze zijn eenvoudig en geometrisch van opzet: kleine rechthoekige plaatsen met een betonnen zandbak met afgeronde hoeken en een of meer klimrekken. Aan de zijkant werd een bankje voor de ouders geplaatst. Van Eyck wilde zijn speelplaatsen open in de ruimte zetten en dat was op de binnenhoven van Tuindorp Frankendael goed mogelijk. Ze waren bestraat met vierkante tegels. Met een eenvoudig ontwerp wilde hij de fantasie van kinderen stimuleren. In de binnenstad ontwierp hij de speelplaatsen als tussenruimte waardoor ze als vanzelf ingevoegd in de stedelijke structuur lijken en elk een eigen unieke vorm en inrichting (site specific) kregen. Het kind kreeg met zijn ontwerpen een herkenbare plaats in de stad. Hij mocht er uiteindelijk vanaf 1947 meer dan 800 door de hele stad heen ontwerpen. De speelplaatsen in Tuindorp Frankendael zijn onderdeel van de groenaanleg van de hoven. Ze zijn thans (2009) nog maar deels bewaard: nog deels aanwezig op de Dondersstraat en de Daltonstraat, ingrijpend veranderd op de De Sitterstraat en de Bakhuis Roozeboomstraat, maar verdwenen op de Fibigerstraat, Minckelerstraat, de Snelliusstraat en de Eyckmanstraat.

Waardering

De GROENAANLEG MET SPEELPLAATSEN vormt een essentieel onderdeel van Tuindorp Frankendael en verbindt als groene onderligger de verschillende onderdelen van deze belangrijke wederopbouwwijk. Het groene beeld is een van de hoofdkenmerken van de wijk. De speelplaatsen zijn een belangrijk onderdeel in het ontwerp en het gebruik van de hoven, maar niet meer gaaf. Omdat ze echter integraal zijn mee ontworpen met de wijk en deel uitmaakten van de belangrijke samenwerking tussen de verschillende ontwerpdisciplines, hetgeen Jeruzalem uniek maakt, worden de resten ervan wel meebeschermd. De groenaanleg met (resten van) speelplaatsen vertegenwoordigt algemeen belang en heeft cultuurhistorische waarde, ensemblewaarde en architectuur en - stedenbouwhistorische waarde. Zij is -op een aantal speelplaatsen na- een gaaf, vroeg en herkenbaar voorbeeld van een groenaanleg die deel uitmaakt van een vroeg-naoorlogse wijk.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Tuin

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument